

IBRAHIM SEKRAN

POROSIA E FUNDIT

Porosia e fundit

Ibrahim Sekrani

Prishtinë, 2021 / 1442 *h*

Titulli:
Porosia e fundit

Titulli në arabisht:
الوصية الأخيرة
(*El Vasijetu el ehirah*)

Autor:
Ibrahim Sekrani

Përktheu nga gjuha arabe:
Hekuran Helshani

Redaktor gjuhësor:
Arsim Jonuzi

Ballina:
Fatlum Zeka

Boton:
 @Ibrahim.Sekrani

*Të gjitha të drejtat e botimit janë të rezervuara për faqen:
@Ibrahim.Sekrani.*

Prishtinë, 2021 / 1442 h

POROSIA E FUNDIT

IBRAHIM SEKRANI

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

*Me emrin e Allahut, të
Ejithëmëshirshmit, Mëshirëplotit!*

Porosia e fundit

Lavdi i qoftë Allahut! Lavdërimi dhe paqja e Allahut qofshin mbi peygamberin më fisnik, si dhe mbi familjes e shokët e tij, në përgjithësi!
Më tej...

Çfarë lidhje kanë me njëra-tjetrën porosia e fundit (e Pejgamberit ﷺ) dhe namazi?... përderisa, titulli i kësaj ligjërate është “porosia e fundit”.

Me fjalë të tjera, pse është quajtur namazi porosi e fundit?

– I pranishmi nr. 1 thotë: Ndoshta për shkak të rëndësisë së madhe që ka!?

– Mirë! Nuk po ta aprovojmë ende, por po ta pranojmë si përgjigje, – vazhdon hoxha.

– I pranishmi nr. 2 thotë: Ngase kjo ka qenë gjëja e fundit të cilën Pejgamberi ﷺ e ka lënë amanet.

– Të lumtë, të lumtë! Ia qëlllove. Pra, për shkak se është gjëja e fundit të cilën Pejgamberi ﷺ e ka lënë amanet, – thotë hoxha, pastaj vazhdon.

Në fakt, para se të futemi në detajet e kësaj teme, do t’ju prezantoj disa shembuj të shoqërisë, gjegjësisht disa ngjarje me të cilat përballemi në jetën tonë të përditshme, shumica e të cilave janë gjëra të cilat veçse i keni dëgjuar më parë. Pastaj, prej këtyre tregimeve e ndodhive do të kalojmë në boshtin e temës sonë, pozita e namazit sipas Kuranit dhe Sunetit.

Njëherë, një djalosh i ri – student në universitetin “Melik Suud” – më thirri në telefon dhe më tha: Desha të ulem pakëz me ty sepse kam disa ngecje në lidhje me disa çështje ideologjike. I thashë: Në rregull, eja; dhe u ulëm, pimë kafe, qëndruam së bashku dhe diskutuam rreth disa problemeve që kishte. Ndërkohë, unë e pyeta: Cilat janë problemet kryesore që kanë studentët që janë me ty në fakultet përkitazi me çështjet ideologjike? Të them të drejtën, përgjigjja e tij më goditi shumë; më tha: Po ta them troç, lëri anash të gjitha këto që i përmendëm, problemi kryesor nga i cili vuajnë studentët që janë me mua në universitet është shpërfillja e theksuar e namazit.

Ndonëse unë jam larg ambientit të studentëve universitarë, por po them se përgjigjja e tij vërtet më goditi. Si mund të ndodhë kështu me një djalosh musliman?! Ndërkohë ai vazhdoi të më tregonte raste të ndryshme, si p.sh.: Kalonte koha e namazit e dikush vazhdonte të qëndronte në klasë, ose futej koha e namazit dhe vetëm

një numër i caktuar shkonin për të falur namazin, kurse pjesa tjetër nuk lëviznin fare për t'u falur etj.

Ja po sjell edhe një rast tjetër që e kam dëgjuar. Njëherë, njëri prej shokëve të mi po më tregonte: Ishim me disa djem në një piknik dhe filluam ta sfidonim njëri-tjetrin se cili prej nesh është më i rregullt në faljen e namazit të sabahut me kohë. Dëgjojeni përgjigjen e tij befasuese, – ndonëse të gjithë u përkisnim familjeve të mira, të gjithë ishim dashamirë të punëve të mira –, megjithatë thotë: Të gjithë u përgjigjën se nuk ia dalin dot të zgjohen me kohë për ta falur namazin e sabahut, përveç njërit prej tyre, i cili ishte i martuar, dhe tha: Unë zgjohem se më zgjon nusja ime për çdo sabah. Pra, edhe ky zgjohej me imponim. Vini re! Vetëm njëri.

Vërtet kjo ngjarje më acaroi edhe më shumë në lidhje me këtë temë.

Po ashtu, njëherë një djalosh i ri nga farefisi im po më tregonte: Njëherë ishim në njërin nga departamentet komunale, përkatësisht tek arka e pronave të paluajtshme. Teksa po shikoja procedurat, e njëjtë po vepronin edhe ata që ishin me mua, erdhi njëri më i zgjedhur prej të pranishmëve, shtroi sexhaden e tij dhe filloi të falej, e ne u falëm pas tij. Posa mbaruam namazin, ktheva kokën dhe pashë një pesë-gjashtë persona që ishin strukur nëpër qoshe, kinse po bisedonin diçka, dhe nuk u falën. Vini re! Pra, ata as që kishin ndonjë punë për të bërë në ato momente. Nëpunësit e tjerë po faleshin, ndërkohë s'kishte kurrfarë angazhimi për ta në ato momente, megjithatë nuk u falën.

Do t'ju tregoj edhe një rast tjetër, edhe pse duken të ngjashme me njëra-tjetrën, por kjo është ajo që më bëri ta zgjedh këtë temë për ta ligjëruar. Njëri nga shokët e mi po më tregonte: Njëherë isha në njërin prej dyqaneve qendrore, sikurse këto supermarketet që i njihni si: Panda, Kerfur etj., nuk po dua ta përmend konkretisht se cili vend ka qenë. Me të hyrë koha e namazit, punëtorët i lëshuan dyert e dyqaneve, ndërsa unë po ngutesha të bëhem gati për namaz. Në anën tjetër, më befaskan një grup njerëzish të cilët, me plot komoditet, po vazhdonin shoppingun e tyre sikur të mos kishte ndodhur gjë fare, madje sikur të mos kishte hyrë koha e namazit. Më pas kuptova se një gjë e tillë ndodhte vazhdimisht, hynte koha e namazit, mbyllej dera kryesore, ndërsa plot njerëz vazhdonin shoppingun e tyre sikur të mos kishte ndodhur gjë.

Ndërkaq, rasti tjetër që dua ta përmend është diçka që më ka ndodhur mua personalisht. Pas një udhëtimi me aeroplan, duke u kthyer në Saudi, hyri koha e namazit të sabahut. Kishin mbetur edhe pak minuta për të lindur dielli dhe kapiteni (i aeroplanit) na njoftoi se koha e namazit po i afrohej mbarimit. Elhamdulillah, një grup i mirë i udhëtarëve u ngritën për ta falur namazin. Siç e dini në aeroplanët e (kompanisë) “Saudi Airlines” ka edhe vend të veçantë për t’u falur. Kështu, pra, u falën dhe u kthyen nëpër vendet e tyre. Por, aty kishte me dhjetëra saudianë të tjerë që s’lëvizën nga vendi, ndonëse as nuk ishte mundësia që të bashkoheshin namazet, bie fjala: dreka me ikindinë ose akshami me jacinë. Jo, tani namazi i sabahut po mbaronte.

Tregimi i fundit në lidhje me këtë temë, përkundër faktit se ndoshta ju mërzita me tregime, mirëpo duhet ta kemi parasysh se duhet t'i sjellim këto tregime të dhembshme me shpresë që ta trajtojmë këtë fenomen mirë e mirë. Teksa po ia tregoja një personi këto tregime që po jua tregoj juve, ai më tha: Unë kam për të të treguar diçka tjetër: Njëherë po merrja pjesë në një garë të rëndësishme kur po merrnin pjesë mbi pesëdhjetë mijë spektatorë. Djemtë e rinj zakonisht vijnë para kohe (për të zënë vend), bie fjala, nëse gara do të fillojë në orën gjashtë, ata vijnë qysh me ikindi. Kështu ata rezervuan karriget e tyre dhe prisnin. Për rrjedhojë, kur hynte koha e namazit të akshamit, e pastaj koha e jasisë, ata që zbritnin për t'u falur ishin një numër i vogël, kurse të tjerët s'lëviznin fare nga karriget. E, po që se ndonjërin do ta pyesje pse s'u fale, do të thoshte: Vallahi, s'ka vend të mjaftueshëm etj., ... por, të paktën të kishte zbritur deri te vendi i faljes!

E në vijim do të kalojmë te disa raste të tjera që kanë të bëjnë me gratë. Një pjesë e madhe e grave tregojnë se, kur ndodh ndonjë tubim, bie fjala: dasmë, zakonisht zbukurimet e grave me pudra e gjëra të ngjashme bëhen më herët. Andaj, meqë femrat fillojnë qysh prej kohës së ikindisë të zbukurohen, kur vjen koha e akshamit dhe jasisë, u vështirësohet marrja e abdesit, ngase duhet t'i heqin zbukurimet nga fytyra dhe, rrjedhimisht, ngjan shtyrje e shëmtuar dhe vonim i këtyre dy namazeve.

Po ashtu, prej gjërave që ndodhin përbrenda shoqërive të grave, kur ndodh ndonjë gosti martese, në përgjithësi gratë i godet njëfarë

sikleti i brendshëm duke u marrë me përgatitjet, me ushqimet, kafet, çajin etj., e rrjedhimisht, i përzihet koha e namazit dhe harron fare ta falë namazin.

Të gjitha këto raste ekzistuese në shoqëri më kanë shtyrë t'i kushtoj një vëmendje më të madhe kësaj teme. Dhe, vërtet kam filluar të ulem me shokët e mi për t'i pyetur se çfarë kanë për të më treguar në lidhje me këto raste që ndodhin në shoqëri, çfarë kanë vërejtur ata në lidhje me mangësitë përkritazi me faljen e namazit.

Andaj, po kaloj në boshtin tjetër të kësaj tematike, e që është: Dua të dëgjoj nga ju. A keni ndonjë ngjarje të këtillë që e kujtoni? E, sigurisht se duke më dëgjuar mua, ju ka ardhur në mendje ndonjë rast i këtillë.

I pranishmi nr. 1 tregon: Njëherë isha në një pompë benzine dhe, me të hyrë koha e namazit, punëtorët e mbyllën lokalin për namaz, por pastaj qëndruan aty dhe nuk u falën. Qëndruan rreth dyzet e pesë minuta ulur, kurse namazi i cili kërkon vetëm dhjetë minuta, nuk qenë në gjendje të çohen e ta falin. Po ashtu, në kafenenë që ishte aty afër kishin marrë nga një kafe dhe ishin ulur e pinin kafe. Unë për vete shkova u fala dhe kur u ktheva i pashë ata ashtu të ulur. E nganjëherë i vëren edhe përgjatë rrugës ndalen në makinë në kohën e namazit dhe nuk dalin fare për t'u falur.

I pranishmi nr. 2 tregon: Një djalë që jeton në një qytet në Perëndim tregon se, njëherë, në njërin prej qyteteve atje, në dhjetëditëshin e fundit të muajit të Ramazanit, teksa po falej namazi i taravive, ata ishin ulur në një kafene afër, ndërkohë u pëlqente zëri

i bukur i imamit, andaj rrinin aty dhe kënaqeshin me kaq. Ndërkaq, nuk u jepej të futeshin në xhami e të faleshin. Mirëpo, pasi mbaroi namazi, thotë, ndodhi diçka që s'do ta harroj kurrë. Një amerikan doli nga xhamia i cili çalonte. Thotë: Doli nga xhamia dhe u drejtua nga ne. E vëreja se dëshironte të fliste me ne. Kur na u afrua pranë tha: “Muslimanë jeni?!” I thamë: Po, muslimanë jemi. Tha: Unë jam musliman i posakonvertuar. Po ashtu, jam me të meta fizike në këmbë. Ndërsa ky muaj është muaj i begattë, Ramazani, janë dhjetë ditët e fundit të tij, gjë që për mua është e pamundshme të tregohem i pavëmendshëm ndaj këtij namazi. Ndërkaq, ju qenkeni muslimanë, vini nga vendet e dy xhamive të shenjta (haramajn), dhe strukeni këtu në kafene për ta dëgjuar zërin e imamit?! Thotë: Kjo ngjarje më brejti aq shumë sa që sa herë që më kujtohet prekem. Po që se do të ishte ndonjë musliman që do ta ma jepte këtë këshillë, s'do të kishte edhe aq ndikim ndoshta, mirëpo vjen një njeri i huaj dhe më flet kështu...! (Këtu mbaron tregimi i tij).

Islami dhe këto adhurime që ne i kryejmë me lehtësi janë sikurse një kurorë që bijtë e këtij vendi mbajnë në kokë, e që vetëm ata që janë të privuar nga këto e vërejnë këtë.

I pranishmi nr. 1 ndërhy: Po ashtu, kisha përmendur edhe një shembull tjetër. Në muajin Ramazan shpeshherë ndodh që njerëzit të shkojnë në Mekë ose në Medinë së bashku me familjet e tyre. Konkretisht në Mekë, kur vjen koha e jacisë, e falin namazin e jacisë në Harem (Qabe), pastaj, në vend se të vazhdojnë me namazin e taravive, dalin dhe e kalojnë kohën nëpër shoppingje apo kafenetë e

restorantet që janë rreth e rrotull andej pari. (Hoxha ndërhy: Ka bërë ndoshta me qindra kilometra dhe mjaftohet me aq!) Kjo është humbje e madhe, andaj dua sidomos të rinjve t'u arrijë ky mesazh.

I pranishmi nr. 3 thotë: Desha të ndërlihem edhe me një gjë tjetër, për të cilën ndoshta edhe mund të na drejtoheni me ndonjë këshillë. Disa njerëz, pasi kanë bërë vazhdimisht mëkate dhe kanë bërë gjëra të këqija në jetën e tyre, thonë: “O vëlla, unë ose futem në Islam me përkushtim të plotë dhe i braktis të gjitha mëkatet dhe gjërat e këqija, ose nuk falem fare.” Kështu njëri më pati thënë të njëjtën gjë: “Por, a është në rregull unë të shëtis andej-këndej nëpër vende të zbatimit të bërë mëkate, kurse kur të vijë koha e namazit të shkoj në xhami e të falem?!” (Hoxha ndërhy: Lypka ose të bëhet sahab, ose jobesimtar!) Ta them të drejtën nuk dija se si t'i qasem unë personalisht këtij mentaliteti, por vetëm desha të theksoj se ekziston edhe ky mentalitet.

Kësaj pyetjeje do t'i përgjigjesha shkurtimisht: Më mirë është të bësh një mëkat sesa dy mëkate. Cila është më e mirë? T'i shkosh Allahut me një mëkat apo me dy mëkate? (Bashkëbiseduesi thotë: Dhe (lënia e namazit) nuk është mëkat i thjeshtë).

I pranishmi nr. 4 thotë: Mirë. Po ai i cili e lë namazin ose ulet dhe pret pa u falur, ndoshta nuk është i vetëdijshëm për dispozitën rreth braktisjes së namazit, ngase një pjesë e madhe nuk e dinë se çfarë dispozite ka braktisja e namazit, braktisja e agjërimit, çfarë është ulja e shikimit etj., apo ndoshta dikush edhe i di dispozitat, por çfarë është shkaktari që i bën ata të veprojnë kështu?

Thënë troç, problemi është te besimi (imani). Nuk ka të bëjë me diturinë aq sa ka të bëjë me besimin.

Prej rasteve dhe ndodhive vërtet të dhimbshme, të cilën e përmend vazhdimisht, madje edhe kam shkruar për këtë, ndoshta ndonjëri prej jush e ka parë atë në shkrimet që i postoj (në media sociale) prej orës 5 deri në orën 7 të mëngjesit. Shpeshherë, madje mund të themi se është bërë si traditë, fatkeqësisht, vëren se kur vjen ora katër e gjysmë ose pesë e mëngjesit, e kam fjalën për tani kur ezani thërret diku nga ora katër e diçka; vëren se disa, të cilët Allahu i ka begatuar, marrin abdes dhe shkojnë në xhami, gjatë rrugës përdorin misvakun, madhërojnë Allahun me “Subhanallah!”, derisa të arrijnë në xhami, gjithashtu bëjnë tekbire, e përmendin Allahun, por vëren se numri i këtyre është i vogël, përkundër faktit se lagjja është e madhe dhe ka shumë banorë, numri i atyre që vijnë në xhami mbetet i vogël. Nuk kalon një orë, ose për të qenë më preciz, ndoshta nëntëdhjetë minuta, me të hyrë koha kur fillon orari i punës dhe shkollat, Subhanallah!, përnjëherësh fillojnë lëvizjet dinamike nëpër mëhallë, lëvizje makinash, lëvizje njerëzish andej-këndeje, turma të punëtorëve ose prindër të cilët u rrinë te kokat fëmijëve të tyre duke i këshilluar për shkollë, për punë etj., por ku ishte kjo brengë për fëmijët vetëm një orë më parë?! Kjo që kishte ngjarë para një ore ka të bëjë me jetën e tij të përjetshme, jetën në të cilën njeriu do të jetojë përgjithmonë, miliarda vite pa kufi! Ndërkaq, kjo që ti po ia ofron nuk i sjell lumturinë e vërtetë, ngase, po qe se vdes kështu (pa namaz) do të shkojë në Zjarr; A nuk dëshiron që fëmija yt të fitojë

lumturinë e përfjetshme? Mendoje mirë! S'ka dyshim se është gjë e mirë të kujdesemi për edukimin e fëmijëve tanë, e po ashtu të kujdesemi që të përgatisim për punësimin në të ardhmen, por dynjaja të jetë në shpirtat tanë më madhështore se namazi, kjo është e habitshme; Ndërsa Allahu i Lartësuar ka thënë: **“Por ju më shumë po e parapëlqeni jetën e kësaj bote, ndonëse jeta tjetër është më e mirë dhe e përhershme (amshuar).”**¹

Pra, kjo është njëra prej gjërave të dhimbshme, edhe pse koha mes namazit të sabahut, mes saj dhe mes kohës kur fillojnë mësimet dhe orari i punës nuk ka më shumë se një orë ose nëntëdhjetë minuta, megjithatë vëren këtë dallim të madh dhe këtë ngazëllim të njerëzve për këtë të dytën.

Po ashtu, prej gjërave që mua personalisht më kanë habitur shumë në lidhje me përligjen e namazit është se të gjitha adhurimet e tjera Allahu i Lartësuar i ka përligjur në tokë, qoftë me dërgimin e Xhibrilit ﷺ apo nëpërmjet mënyrave tjera, dhe përligja e tyre ka ndodhur në tokë: zeqati, agjërimi, haxhi, madje edhe ezani, ... pra që të gjitha janë përligjur në tokë,... përveç namazit. Ku u bë obligim namazi?... I Dërguari i Allahut ﷺ u dërgua fillimisht në xhaminë Aksa, e fill pastaj u ngrit lart në qiellin e shtatë – e kjo ndodhi tri vite para se të ndodhte hixhreti – , saqë, përkitazi me këtë Buhariu transmeton se Pejgamberi ﷺ ka thënë: *“... Pastaj jam ngritur derisa kam arritur në një lartësi ku dëgjoja edhe fëshfërimën e lapsave.”* Çfarë është fëshfërima e lapsave? Janë melaiket të cilat shkruajnë

¹ Surja el Eala, ajeti 16-17.

përcaktimet ditore të krijesave. Ngase, siç e dini, kadaja dhe kaderi (përcaktimet e veprave) janë tri llojesh: 1. Përcaktimet vjetore, përkatësisht nata e Kadrit, kur shkruhen gjërat për një vit, siç ka thënë Allahu i Lartësuar: **“Në atë (natë) zgjidhet çdo çështje në mënyrë të prerë;”**¹ 2. Përcaktimet jetësore, gjegjësisht, kur i futet shpirti njeriut, i shkruhet se a do të jetë fatkeq (në Zjarr) ose fatlum (në Xhenet), dhe 3. Përcaktimet ditore, siç na e sqaron këtë Fjala e të Vërtetit, Allahut të Lartësuar: **“Ai çdo ditë (në çdo moment) është i angazhuar në çështje të reja.”**²

Pra, melekët shkruanin dhe Pejgamberi ﷺ arriti deri në këtë lartësi ku dëgjoheshin lapsat duke shkruar përcaktimet hyjnore, derisa arriti tek *Sidratul Munteha*, e mu atje, Allahu i Lartësuar ia bëri obligim namazet. E dëgjoi këtë (urdhër) drejtpërdrejt prej Allahut të Lartësuar. Nuk dimë që Allahu i Lartësuar të ketë shpallur (përligjur) ndonjë dispozitë tjetër drejtpërdrejt, pa ndërmjetësues, përveç namazit. Të gjitha ligjet e tjera sheriatike Allahu i Lartësuar i ka shpallur nëpërmjet ndërmjetësuesit, qoftë nëpërmjet Xhibrilit ose nëpërmjet formave të tjera, përveç namazit, për shkak të pozitës fisnike që ka. Vërtet kjo është një provë madhështore. Namazi nuk është prej atyre gjërave që janë përligjur në tokë, jo, jo, namazi është ai për të cilin Pejgamberi ﷺ u mor deri në qiell për t’iu shpallur. Pse? Për shkak se Allahu e do shumë namazin. Çfarë ka tjetër që ka arritur këtë pozitë madhështore sikurse namazi?!

¹ Surja ed Duhan, ajeti 4.

² Surja err Rrahman, ajeti 29.

Prej shenjave të tjera përbrenda sheriatit që japin të kuptojnë për madhësitë e namazit është se Allahu i Lartësuar ka lejuar lehtësime për udhëtarin, lehtësime për muxhahidin (luftëtarin), mirëpo, te çështja e namazit është e kundërta. Paramendo një luftëtar i cili është duke u përballur me një rezistencë të zjarrtë, prej ngado i vijnë predhat dhe sulmet e armikut, po qe se do ta dëgjonim mendjen dhe logjikën tonë, do të thoshim: mu këtu do të ishte e udhës që të shpallen disa lehtësime, mirëpo Allahu i Lartësuar, përkundër kësaj gjendjeje të jashtëzakonshme, ua ka bërë obligim muslimanëve pjesëmarrës në luftë namazin me xhemat (dhe jo veç-e-veç); Siç ka thënë Allahu në suren Nisa: **“Kur të jesh ti (Muhamed) bashkë me ta dhe ua fal atyre namazin, një grup prej tyre, duke i bartur armët, le të vijë e le të falet me ty (kurse grupi tjetër në roje), e kur të bien në sexhde (të kryejnë një rekat), këta le të qëndrojnë mbrapa jush (në roje) e le të vijë grupi tjetër, që nuk është falur, e të falet me ty dhe le t’i bartin armët dhe të jenë në gjendje gatishmërie. Ata që nuk besojnë, e dëshirojnë moskujdesin tuaj ndaj armëve e mjeteve që t’ju vërsulen njëherë e mirë, me të gjitha fuqitë. Nëse jeni të lodhur nga ndonjë shi ose jeni të sëmurë, nuk është mëkat të mos i bartni armët, por mbani gatishmërinë tuaj. Allahu ka përgatitur dënim nënçmues për jobesimtarët. E, kur të kryeni namazin (e frikës) përmendeni Allahun kur jeni në këmbë, të ulur dhe të mbështetur. E kur të qetësoheni (nga lufta), atëherë faleni namazin në mënyrë të rregullt, se namazi është obligim (në kohë) i caktuar për besimtarët.”**¹ Pra, me këto dy ajete, Allahu i Lartësuar e ka

¹ Surja en Nisa, ajeti 102-103.

ligjësuar namazin e frikës. Paramendojeni, muslimanët në këto çaste ndodhen para rrezikut të qartë, armiku qëndron përballë tyre, megjithatë Allahu i urdhëron që të falen me xhemat. Pejgamberi ﷺ, në këso gjendje, ua fali muslimanëve këtë namaz dyrekatësh: U fal me ta në rekatin e parë (si imam), pastaj u tërhoqën mbrapa për të ruajtur dhe për të vëzhguar armikun, kurse Pejgamberi ﷺ vazhdoi rekatin e dytë të namazit, ndërkohë pjesa tjetër që s'ishin falur ende e falën me të rekatin e dytë, – sikurse numri i rekateve në namazet sunet, ngase në këtë rast u janë lejuar vetëm dy rekate. Po ta shikojmë sunetin e Pejgamberit ﷺ, vërejmë se mënyra e faljes së namazit të frikës është transmetuar në gjashtë ose shtatë mënyra, dhe që të gjitha janë të pranueshme; Pejgamberi ﷺ e ka falur disa herë këtë namaz. Vini re, megjithëse atyre iu lehtësuan shumë gjëra në mënyrën e faljes së namazit – që në rrethana normale do të konsideroheshin kushte ose veprime të detyrueshme – si dhe u lejuan lëvizjet e shumta gjatë namazit, por është shumë me rëndësi ta vërejmë se Allahu i Lartësuar nuk ua lejoi atyre braktisjen e faljes në bashkësi (xhemat). Nëse Allahu i ka urdhëruar muslimanët që në një gjendje të këtillë rreziku të falen me xhemat, madje ua ka ligjësuar këtë namaz nëpërmjet Kuranit, pashë Allahun!, çfarë arsytimi ka një person i cili jeton nën begatinë e kondicionerëve e shtretërve luksozë të të gjitha llojeve, ta braktisë namazin? Allahu po ua bën obligim namazin me xhemat muslimanëve në frontet e zjarra të luftës, – vërtet rrezik real, në çdo moment mund t'u vërsulet armiku –, megjithatë, urdhërohen të falin namazin me xhemat, dhe

nuk mjaftoi që Pejgamberi ﷺ t'i njoftojë muslimanët se u lehtësohet një gjë e tillë, jo, por Vetë Allahu e shpall një gjë të tillë në Kuran, në ajetet e lartcekura. Andaj, këto shenja bartin në vetvete tregues të qartë për madhështinë e namazit dhe sa shumë e do atë Allahu (për robërit e Tij).

Nga shenjat që aludojnë për rëndësinë e namazit është po ashtu fakti se, kur një njeri vdes, ose kur ndodhet në sëmundjen e vdekjes, çfarë është ajo që zakonisht lë amanet? U lë amanet atyre që i ka pranë vetes gjërat që ai i konsideron më të rëndësishmet. Ngase, për shkak të dashurisë që ka për ta, i këshillon me gjërat më të rëndësishme. Kësisoj, në sunenin e Ebu Davudit, është shënuar hadithi i Ali ibn Ebu Talibit (*Allahu qoftë i kënaqur me të!*) i cili ka thënë: “Fjala e fundit e të Dërguarit të Allahut ﷺ, derisa ishte në sëmundjen e tij të vdekjes, ishte: *“Namazin,... namazin,... dhe ata që i keni në pronësi!”* Pra, Pejgamberi ﷺ ishte ai që na donte ne dhe e donte umetin e tij, e po të mos ishte përkushtimi i tij ﷺ për ne, s’do të na këshillonte për namazin në momentet e fundit të tij, por tha: *“Namazin,... namazin,... dhe ata që keni nën pronësi!”* O vëlla, sa herë të shkosh për namaz, kujtoje amanetin e Pejgamberit ﷺ, kujtoje se ai ta ka lënë amanet: *“Namazin,... namazin,... dhe ata që keni nën pronësi!”*

Njëherë, teksa po kërkoja në librat e legjislacionit islam (fikhut) për dispozitën e namazit me xhemat dhe dispozitën e namazit në xhami, betohem në Allahun se hasa në diçka që më bëri ta anashkaloj tërë hulumtimin që po planifikoja. Më kaploi një turp për të

vazhduar më tutje hulumtimin rreth kësaj çështjeje. Hasa në Fjalën e Allahut Fuqiplotë: **“Në shtëpitë (xhamitë) që Allahu lejoj të ngrihen, e që në to të përmendet emri i Tij, t’i bëhet lutje Atij mëngjes e mbrëmje. Ata janë burra që ...,”**¹ – pikërisht në këtë situatë Allahu i përshkroi me cilësinë e burrave – ndaj, betohem në Allahun se më erdhi turp të vazhdoj të hulumtoj më tutje rreth kësaj çështjeje. O vëlla, këta u cilësuan me burrëri, Allahu është Ai që i përshkroi ata si burra: **“Ata janë burra që nuk i pengon as tregtia e largët e as shitblerja në vend për ta përmendur Allahun...”**²

Po ashtu, prej treguesve të madhështisë së namazit dhe pozitës që ka në kontekstin sheriatik është se Pejgamberi ﷺ i paralajmëronte sahabët e tij, në raste të cilat fare nuk e prisnin që aty t’u tërhiqet vërejtja. Në librin e saktë (të haditheve) të Buhariut, përmendet se njëherë sahabët ishin të ulur me Pejgamberin ﷺ në një natë me hënë të plotë. Ndërkohë Pejgamberi ﷺ shikoi hënë dhe tha: *“Do ta shihni Zotin tuaj, ashtu siç po e shihni Hënë: pa asnjë vështirësi.”* Kurse në një variant tjetër të hadithit: *“... pa e penguar njëri-tjetrin – ose ka thënë: pa u shtyrë me njëri-tjetrin.”* Pra, do ta shihni atë sikurse po e shihni Hënë, e jo përngjasim me vetë Hënë, por shikimi juaj në Allahun do t’i përngjajë shikimit tuaj të Hënës tani, respektivisht përngjasim i shikimit me shikim, e jo përngjasim i asaj çfarë shihet me atë që do të shihet. Tha: *“Do ta shihni Zotin tuaj, ashtu siç po e shihni Hënë e plotë.”* Mirëpo, cila është vepra e cila do të na mundësojë shikimin e Allahut të Lartësuar Ditën e Kiametit?

¹ Surja en Nur, ajeti 36-37.

² Surja en Nur, ajeti 37.

Pejgamberi ﷺ vazhdoi: *“Ndaj, po patët mundësi të mos ju pengojë asgjë nga falja e namazit para lindjes së diellit dhe të namazit para perëndimit të diellit, bëjeni.”* Mirë, cili është namazit para lindjes së diellit dhe para perëndimit të tij?... Sabahu dhe Ikindia. Pra: *“Po patët mundësi që të mos ju pengojë asgjë nga falja e namazit para lindjes së diellit dhe të namazit para perëndimit të diellit, bëjeni,”* duke aluduar në namazin e sabahut dhe të ikindisë. Kjo për shkak se këto dy namaze kanë veçanti në aspektin sheriatik, gjë për të cilën do të flasim. Ajo që na intereson është se Pejgamberi ﷺ po ua tërheq vërejtjen sahabëve se nëse duan ta shohin Allahun – e kush është ai që nuk dëshiron ta shoh Allahun e Lartësuar?! – pra, nëse dëshirojnë që të kënaqen me shikimin e Allahut të Lartësuar, le të kujdesen për këto dy namaze, duke mos i harruar edhe namazet e tjera, mirëpo këto dy namaze kanë vlerë të veçantë.

Ismail ibn Ebu Halidi ishte njëri prej atyre që Buhariu i ka përmendur në zinxhirët e transmetimit të haditheve të tij. Kur Buhariu e shënoi hadithin e përcjellë nga ky, tha: *“Ismaili ka thënë: Andaj, mos lejoni që këto dy namaze të ju ikin (nga koha e përcaktuar).”* Duke ua tërhequr vërejtjen atyre që do ta dëgjojnë këtë hadith që mos të ju ikin këto dy namaze, e rrjedhimisht të ju ikën shikimi i Allahut. Andaj, sa herë që njeriut t’i ndodhë t’i ikë namazi i sabahut – kurrë mos ndodhtë! –, ose namazi i ikindisë, le ta kujtojë atë që Pejgamberi ﷺ u thoshte sahabëve të tij: *“Do ta shihni Zotin tuaj, ashtu siç po e shihni Hënën e plotë. Ndaj, po patët mundësi të mos ju pengojë asgjë nga falja e namazit para lindjes së diellit dhe të namazit*

para perëndimit të diellit, bëjeni.” Kujtoje se këto dy namaze janë rruga që duhet ndjekur për të arritur shikimin e Allahut të Lartësuar.

Ndër gjërat që na vetëdijesojnë për pozitën e lartë të namazit është edhe tregimi që është përmendur në Kuran për pejgamberin e Allahut, Zekerijan. Ky tregim na jep të kuptojmë se namazi është pikërisht vendi ku zbret mëshira. Zekerija, njëri prej pejgamberëve më të njohur të benu israilëve, – ndërkohë, në sahihun e Muslimit është përmendur se Pejgamberi ﷺ ka thënë se Zekerija ka qenë zdrukthëtar –, u shty goxha shumë në moshë dhe nuk kishte fëmijë. Megjithatë, ai nuk u dëshpërua dhe nuk humbi shpresat nga mëshira e Allahut, përkundrazi tha – siç na e përshkroi Allahu këtë ngjarje në suren Ali imran –: **“Aty, në atë moment, Zekerija e lut Zotin e tij e thotë: “Zoti im, falma edhe mua nga ana Juaj një pasardhës (fëmijë) të mirë, vërtet, Ti je dëgjues i lutjes!”**”¹ Kur i erdhi përgjigjja?... Koha në të cilën i erdhi përgjigjja nga ana e Allahut, kur ishte?... Allahu i Lartësuar, në vazhdim të ajetit në fjalë, tha: **“Atë e thirrën melekët, teksa ishte në këmbë duke u falur, në mihrab.”**² Vërtet ky është një moment që ngërthen në vete krenari e vetëbesim. Paramendo, teksa Pejgamberi i Allahut ﷺ, po qëndronte në këmbë duke u falur, i vjen melekui dhe i thotë: **“Allahu të përgëzon ty me Jahjanë, që do të vërtetojë fjalën (Isain) e ardhur nga Allahu, e që do të jetë prijës i matur dhe pejgamber nga të dalluarit!”**³ Pra, vërtetues i një fjale të ardhur nga Allahu, pra vërtetues i ardhjes së

¹ Surja Al Imran, ajeti 38.

² Surja Al Imran, ajeti 39.

³ Surja Al Imran, ajeti 39.

Isait, kurse Isa me të ishin djem tezesh mes vete; prijës dhe zotëri, si në dituri ashtu edhe në përkushtimin fetar, i mbrojtur nga të këqijat si dhe pejgamber. Vini re sesi kur i vjen shpallja për këtë – për Allahun, kur ta lexoj këtë ajet më rrëqeth –: **“Aty, në atë moment, Zekerija e lut Zotin e tij e thotë: “Zoti im, falma edhe mua nga ana Jote një pasardhës (fëmijë) të mirë, vërtet, Ti je dëgjues i lutjes!” Atëherë melekët e thërrasin, teksa ishte në këmbë duke u falur në mihrab, se Allahu të përgëzon ty me Jahjanë, që do të vërtetohet fjalën (Isain) e ardhur nga Allahu, e që do të jetë prijës i matur dhe pejgamber nga të dalluarit!”**¹

Për pozitën e lartë që namazi ka në sheriatin islam dëshmon edhe fakti se Allahu i Lartësuar zbritjen e melekëve vëzhgues dhe përcjellës të lajmeve të robërve të Allahut nga toka në qiell, e ka lidhur drejtpërdrejt me kohët e namazeve. Lajmërojnë për gjendjen e robërve të Allahut mu në kohën kur ata ndodhen në namaz, andaj ki kujdes të mos të ikin namazet, ngase melekët për këtë do ta njoftojnë Allahun e Lartësuar. Në Sahihun e Buhariut është shënuar se Pejgamberi ﷺ ka thënë: *“Melekët që ju përcjellin ndërrohen gjatë natës dhe ditës.”* – pra, melekë të caktuar vijnë gjatë ditës dhe melekë të tjerë gjatë natës; – *“Takohen (për ndërrim) në namazin e sabahut dhe të ikindisë.”* – Vini re përmendjen e shpeshtë në sheriat të këtyre dy namazeve: sabahut dhe ikindisë –. *“Pastaj, melekët që kanë bujtur ngrihen (për tek Allahu) dhe Ai i pyet, ndërkohë e di më së miri gjendjen e tyre: Si i latë robërit e mi? Ata thonë: I lamë duke u falur, ashtu siç i gjetëm, duke u falur.”* Pra, ata që kanë bujtur ishin melekët që kishin

¹ Surja Al Imran, ajeti 38-39.

qëndruar me të deri në namazin e sabahut, e kur Allahu i pyet ata thonë: *“I lamë duke u falur ashtu siç i gjetëm duke u falur.”* Gjegjesisht, erdhën në namazin e ikindisë kur ata ishin duke u falur, pastaj shkuan në kohën e namazit të sabahut, po ashtu, teksa ata ishin duke u falur. Andaj, përkushtohu që vazhdimisht të jesh i rregullt në namaze, ashtu që veprat e tua të barten tek Allahu gjithmonë duke të të lënë në namaz.

Po ashtu, tregues tjetër i pozitës së namazit në sheriat është ajo që është përmendur në Sahihun e Buhariut, ku transmetohet se Ebu Melihu (*Allahu qoftë i kënaqur me të!*) tregon: “Morëm pjesë së bashku me Burejdën (*Allahu qoftë i kënaqur me të!*) në një betejë dhe, ngaqë dita ishte me mot të vranët,” – me gjasë Burejde frikësohej se do të vonoheshin për të falur namazin e ikindisë, ngase nuk dukej qartë koha e hyrjes dhe mbarimit – “ai na tha: “Falen i namazin e ikindisë sa më parë, sepse e kam dëgjuar Pejgamberin ﷺ duke thënë: *“Atij që e lë (me qëllim) namazin e ikindisë, i janë shkatërruar veprat.”* Sa njerëzve u ndodh që në namazin e ikindisë të flenë (gjumë pasditeje)?! Kujtoje këtë hadith të Burejdes, se Pejgamberi ﷺ ka thënë: *“Atij që e lë (me qëllim) namazin e ikindisë, i janë shkatërruar veprat.”* Punët e tua si: namazet, lëmoshat, zeqati etj., për një namaz që ti e lë (qëllimisht), të shkatërrohen të tërë.”

Kam edhe disa shtjellime të tjera, mirëpo do të ndalem me disa prej jush nëse ju vijnë në mendje edhe gjëra të tjera përkitazi me këtë tematikë. Mendoni rreth ndonjë gjëje që është përmendur në sheriat, e të cilat flasin për rëndësinë e namazit.

I pranishmi nr. 4 thotë: “Hoxhë i nderuar, kam një tregim të shkurtër, por të mirë. Kam një xhaxha i cili tashmë ka kaluar të tetëdhjetat, e ndoshta i është afruar të nëntëdhjetat, por Allahu i ka dhënë shëndet të mirë dhe është i hareshëm. Mirëpo, subhanallah!, unë e kuptoj nëse i ka ikur ndonjë namaz nëpërmjet një cilësie të tij: kur e shoh të mërzhitur, ngase ai asnjëherë nuk mërzhitet për asgjë tjetër. Por, meqenëse është njeri analfabet, nuk di shumë gjëra të këtilla për vlerën e namazit, e kështu me radhë, por betohem në Allahun e Madhërishëm se, njëherë, teksa isha me të – ndërkohë jam prej djemve që më së shumti i rri afër nga moshatarët e mi familjarë, dhe gjithmonë rri me të –, pasi fala namazin iu afrova dhe vëreja se ishte shumë i shqetësuar, qëndronte ulur dhe ishte shumë i acaruar. Pyeta dikë prej familjarëve se mos dikush e ka zemëruar, por nuk kishte ndodhur gjë, pastaj e pyeta atë, por ai nuk mu përgjigj. Ndërkohë, tek po qëndroja afër tij, e dëgjova duke murmuritur: “Si më ndodhi mua kjo, të më ikën namazi...?!” e diçka të tillë. Pastaj qëndroi ashtu prej namazit të drekës e deri në ikindi. Sidoqoftë, tashmë ai ka filluar të harrojë, ndodh kur shkon në xhami më pyet se a jemi në namazin e sabahut ose të jacistë, ose falet para namazit të jacistë, pastaj pret pak e thotë se sapo e fala sunetin e sabahut, a do të fillojë namazi i sabahut më shpejt? E kështu me radhë. Ajo që dua të them, më mahniti ky vullnet i tij në periudhën ndoshta të fundit të jetës së tij, në këtë moshë kaq të shtyrë. Madje, më ka ndodhur që teksa ishte në gjumë, ta dëgjoja duke thirrur ezanin.”

E bukur kjo! Subhanallah!

Po ashtu, prej gjërave madhështore që kanë të bëjnë me namazin është se namazi ta zbukuron moralin tënd. Njeriu i cili falet rregullisht, betohem në Allahun se morali i tij zbukurohet, ndryshon tërësisht. Përse kjo? Ngase Allahu ka thënë në Kuran: **“Vërtet, namazi ndalon nga gjërat e shëmtuara dhe të ndaluarat.”**¹ Ka nga njerëzit që e kthejnë mbrapsht kuptimin e kësaj, thonë: “Por, unë po falem dhe asgjë s’më ka ndryshuar namazi!?” Përgjigjja jonë është se: Allahu i Lartësuar të ka njoftuar se namazi të ndalon nga gjërat e shëmtuara dhe të ndaluarat, dhe s’kemi pikë dyshimi se ti je i bindur në atë që Allahu ta ka treguar, andaj pse ndodhka që namazi të mos të të ndryshojë? Ngase, ndoshta ti nuk je duke ia dhënë hakun namazit siç kërkohet nga ti. Ngase Allahu i Lartësuar, pasi që të urdhëroi që ta falësh namazin, të lajmëroi se pasi ta jesh kujdesur për faljen e tij siç duhet, vetëm atëherë ai të ndalon nga të shëmtuarat dhe të ndaluarat. Shejhulislam ibn Tejmije (*Allahu e mëshiroftë!*) përkitazi me këtë thotë: “Cilido person që falet, ndërkohë si i këtillë, ky namaz nuk e ndalon nga të shëmtuarat dhe të ndaluarat, atëherë kjo tregon se ai person i ka humbur (shpërfillur) të drejtat që i përkasin namazit.” (mbaroi fjala e tij).

Andaj, nëse njeriu e fal namazin duke ia dhënë hakun namazit ashtu siç e meriton. Me fjalë të tjera: nëse kur merr tekbir (kur thotë “*Allahu ekber*”), përjeton se këtë e ka bërë duke qëndruar para Allahut të Madhërishëm...” siç kemi rastin e Pejgamberit ﷺ i cili, kur pa se dikush kishte pështyrë në drejtim të kibles, u zemërua dhe

¹ Surja el Ankebut, ajeti 45.

tha: “*Si pështyn dikush ndërkohë qëndron para Allahut?!?*” (ose siç ka thënë); pra, kur merr tekbiir, përjeton kuptimin e vërtetë të tekbiirit; kur thotë: “*el hamdu lilahi rabil alemin!*” (**Lavdi i qoftë Allahu, Zotit të botrave!**) e sjell në mendje se, mu në këtë moment, Allahu i Lartësuar thotë: “*Robi im më lavdëroi!*”; kur thotë: “*er Rrahmani er Rrahim,*” (**I Gjithëmëshirshmi, Mëshiruesi!**), e kujton se Allahu i Lartësuar thotë: “*Më përmeni për të mirë rob i im*”; e kur të thotë: “*Maliki jevmi din,*” (**Sunduesi i Ditës së Llogarisë**) e sjell në mendje se Allahu thotë: “*Më fisnikëroi rob i im,*” rrjedhimisht, kur të thotë: “*Ijake na’budu ve ijake nestain,*” (**vetëm Ty të adhurojmë dhe vetëm te Ti kërkojmë ndihmë**) e kujton se Allahu ka thënë: “*kjo është për robin Tim, atij i përket çfarë më kërkon* (me lutjet e tija në vijim)”... prandaj e ka gjithmonë në mendje se Allahu është vazhdimisht me të. Pastaj, kur bie në ruku, e kujton se tani ndodhet në një çast tjetër të madhërimit të Allahut, në një çast të çmuar, ngase mu tani është përulur dhe i është nënshtruar Allahut të Lartësuar. Pastaj kur bie në sexhde e kujton fjalën e Pejgamberit ﷺ, i cili ka thënë: “*Pozita më e afërt që rob i ka me Zotin e tij është kur ndodhet në sexhde,*” rrjedhimisht e sjell në mendje se, në gjithë jetën e tij, ky vend është vendi kur ai ndodhet më së afërti me Zotin e tij, ndërkohë fytyrën e ka nënshtruar ndaj Allahut.

Kështu pra, kur njeriu i sjell në mendje vazhdimisht këto kuptime dhe ndien frikë dhe përulje, vetëm atëherë namazi i tij fillon t’ia

ndryshojë (për të mirë) moralin e tij, ngase Allahu ka thënë: **“Vërtet namazi ndalon nga gjërat e shëmtuara dhe të ndaluarat!”**¹

Po ashtu, nga vërejtjet e rëndësishme përkitazi me vlerën e namazit është se disa njerëz teksa falen, vërehet te ta një dembeli, qoftë në aspektin e përqendrimit në të, qoftë në zhagitjen e tij. I tilli ka harruar se Allahu këtë e ka përmendur këtë fenomen ndër gjërat që futen në degët e *nifakut* (hipokrizisë). Andaj, kjo qenka një gjë e rrezikshme; vërtet është e rrezikshme të ngrihesh për namaz me dembeli. Kur të ngrihesh për namaz, ngrihu me zemër të gjallëruar, ngrihu me zemër të përmalluar, ngrihu me zemër të mbushur me emocione flakëruese për këtë namaz, kjo për shkak se Allahu i Lartësuar, në dy vende në Kuran, ka thënë: **“Munafikët përpiqen të mashtrojnë Allahun, por Allahu mbizotëron dinakëritë e tyre. Ata edhe kur falen, falen me përtaci...”**² Pastaj, në një vend tjetër, Allahu ka thënë për ta: **“Nuk falen ndryshe përveçse me përtaci.”**³ Vini re, Allahu ka pohuar se hipokritët e falin namazin. Nuk e ka mohuar faktin se ata falen, por si falen? Falen me përtaci. Së këndejmi, përderisa namazin e fal me përtaci dhe rrugën për në namaz e bën me përtaci, ç’është e vërteta, me këtë vepër u ke përngjasuar hipokritëve tërësisht në këtë degë të hipokrizisë. Madje, Pejgamberi ﷺ, në Sahihun e Muslimit, ka thënë: *“Ky është namazi i munafikut.”* – ndërkohë në një motërzim tjetër thuhet se e ka përsëritur tri herë: *“Ky është namazi i munafikut.”* Thanë: “Cili është

¹ Surja el Ankebut, ajeti 45.

² Surja en Nisa, ajeti 142.

³ Surja et Teube, ajeti 54.

ky namaz i munafikut?” Pejgamberi ﷺ tha: “*Ky është namazi i hipokritit: rri dhe e pret diellin deri të arrijë mes brirëve të shejtanit, atëherë ngrihet dhe me nxitim i fal katër rekate, në të cilat shumë pak e përmend Allahun.*” Vini re, ai është falur, vetëm se këtë namaz e ka vonuar deri pak para perëndimit të diellit. Eh, sa muslimani është sot që namazin e ikindisë e vonon deri pak para perëndimit të diellit! Ndërkohë Pejgamberi ﷺ ka thënë: “*Ky është namazi i munafikut,*” si dhe, përveçse e ka vonuar në kohën e fundit, e ka cilësuar edhe me dy cilësi të tjera: 1. I fal katër rekate me nxitim, dhe 2. Shumë pak e përmend Allahun në to.

Po ashtu, nga aspektet në të cilat Ligjvënësi e ka madhëruar namazin është ndodhia e Pejgamberit ﷺ kur njëherë u ul me sahabët e tij dhe u solli një shembull. Hadithi është përmendur në Sahihun e Buhariut. U tha atyre: “*Çfarë mendoni për dikë që ka një lumë pranë derës së shtëpisë, në të cilin lahet çdo ditë nga pesë herë, a i mbetet atij ndonjë papastërti?*” ... Paramendo një njeri që lahet pesë herë në ditë, vallë do t'i mbetet ndonjë papastërti? ... S'do t'i mbetet asnjë njollë. Ndaj, i Dërguari i Allahut ﷺ vazhdoi: “*Kjo shëmbëllen me pesë kohët e namazit. Allahu me to i fshin mëkatet.*” Zaten, këtu e gjejmë përgjigjen edhe për shembullin që e sollët më herët, për atë personin i cili arsyetohej se ka shumë mëkate dhe s'ia del dot që pas bërjes së mëkatit të futet në namaz. Në rregull, or vëlla, falu se Allahu t'i fshin mëkatet. Jo, nuk po themi që të falesh dhe të vazhdosh njëjtë, por falu dhe Allahu t'i fal mëkatet e të përkrah që të falesh edhe në të ardhmen dhe të kënaqesh me namaz.

Prandaj, nëse dikush vjen dhe të thotë: “Vallahi, unë jam falur, por nuk më është përmirësuar morali, nuk më janë përmirësuar çështjet, ...” cila qenka përgjigjja? ... Përgjigjja është se nuk je falur përnjëmend. I kësaj natyre është edhe hadithi i Pejgamberit ﷺ i përmendur në Sahihët se, kur një burrë hyri në xhami dhe u fal me nguti, çfarë i tha Pejgamberi ﷺ? ... I tha: “*Kthehu dhe falu, se nuk je falur!*” Mirë, e vërteta është se ai është falur, e pse atëherë iu drejtua kështu: “... *se nuk je falur!*”? Ngase, nuk është falur përnjëmend. Kështu ai u kthye dhe u fal prapë disa herë, derisa tha: “*O i Dërguari i Allahut, s’di të falem më mirë.*” Në atë rast, Pejgamberi ﷺ e mësoi se si të falet.

Prej reflektimeve vërtet madhështore për pozitën që ka namazi është se Allahu i Lartësuar e begatoi Pejgamberin ﷺ me nimete të shumta, e në mesin e këtyre begative edhe Keutherin. Siç ka thënë në ajetin madhështor: **“Vërtet, Ne të dhamë ty Keutherin.”**¹ Shpjegimi i Keutherit është se përfshin të gjitha mirësitë e mëdha që i janë dhënë Pejgamberit ﷺ e prej këtyre edhe vetë kroi Keuther, gjatësia e të cilit është sa një muaj udhëtim, e po ashtu gjerësia, enët (gotat) e tij janë sa numri i yjeve në qiell, uji i tij është më i bardhë se qumështi e më i ëmbël se mjalti, ... etj. Por, vallë cili është kompensimi (që duhet të paguhet) kundrejt të gjitha këtyre begative madhështore?! ... Pra: **“Ne të dhamë ty Keutherin;”** por çfarë kompensimi i shkon për shtati kësaj? ... **“Falu për Zotin tënd dhe**

¹ Surja el Keuther, ajeti 1.

ther kurban!”¹ Vër re, është fjala për të Dërguarin e Allahut ﷺ, megjithatë Allahu i Lartësuar po i thotë se falënderimi për këto begati është namazi. Pra, ka filluar me namazin.

Ja ku e kemi atje mikun e ngushtë të Allahut (*halil*) Ibrahimin ﷺ, i cili njëherë mori të luste Zotin e tij me ca lutje, por çfarë ishte ajo për të cilën lutej?! ... Ne nganjëherë lutemi për gjëra të kësaj bote, lutemi për risk, lutemi për fëmijë (pasardhës), lutemi për shërim, ... ndonëse të gjitha këto janë gjëra për të cilat duhet lutur Allahun e Lartësuar, mirëpo Ibrahim i ﷺ kur e luti Allahun, e luti për çështje që kanë të bëjnë me adhurimin, madje, për gjëra të thjeshta që ndonjëri prej nesh do të nënvlerësonte lutjen për to dhe do të thoshte: Pse u dashka të lutem për këso gjëra?! ... Ibrahim i ﷺ, pasi tha: **“Falënderimi i qoftë Allahut, i cili në pleqëri më fali mua Ismailin dhe Is’hakun! Vërtet, Zoti im dëgjon dhe i përgjigjet lutjes;”**² në vijim u lut: **“O Zoti im! më bëj mua nga ata që falin namazin!”**³ Betohem në Allahun se po qe se ndonjërit prej nesh do t’i thuhej: “Lute Allahun që të të bëjë prej atyre që e falin (përnjëmend) namazin!”, do të habitej nga kjo dhe do të thoshte: “Vallë e ke për qëllim ta lus Allahun që të më lërë ta fali namazin?!” I themi: Po, pra, pikërisht kështu. Pse? Ngase kjo është një gradë e lartë për të cilën kërkohet që Allahut t’i kërkoksh ndihmë për ta arritur, duke e falur namazin. Pra, Ibrahim i ﷺ kështu tha: **“O Zoti im! më bëj mua nga ata që falin namazin!”** E pastaj u lut që kështu

¹ Surja el Keuther, ajeti 2.

² Surja Ibrahim, ajeti 39.

³ Surja Ibrahim, ajeti 40.

t'i bënte edhe pasardhësit e tij. Pra, lute Allahun që edhe fëmijët e tu t'i bëjë prej atyre që falin namazin.

Po ashtu, prej gjërave të mahnitshme të cilat i ka përmendur sheriatu islam, e që reflektojnë edhe për pozitën e lartë të namazit, është fakti se kur ndodhin ndonjëherë fenomene natyrore të caktuara, bie fjala thatësira, gjegjësisht nivel i ulët i të reshurave, ose eklips, me ç'rast humb drita e diellit ose humb drita e hënës etj...; Çfarë na ka urdhëruar Allahu në këto momente? ... Na ka urdhëruar me namaz. Përveç pesë kohëve të obliguara, përveç namazeve të bajrameve, përveç namazit të taravive, Allahu edhe në këtë rast na urdhëroi që të falim namaz. Kësisoj, kur niveli i reshjeve bie shumë dhe toka bëhet djerrë, ndërkohë nuk sheh në qiell asnjë re, Allahu i Lartësuar na mësoi të shpejtojmë për namaz, e pas kësaj, me lejen e Tij, Allahu i Lartësuar i sjell edhe retë e mbushura me shi. Po ashtu, sa herë që të ndodhin këto fenomene madhështore në kozmos, Allahu na urdhëron të shpejtojmë për në namaz. Edhe Pejgamberi ﷺ (në këto raste) shpejtonte për në namaz.

Dëshmi tjetër për rëndësinë e namazit në shariat është edhe hadithi që tregon se, njëherë, Pejgamberi ﷺ hyri te Fatimja (*Allahu qoftë i kënaqur me të!*), e bija e tij, dhe Ali ibn Ebu Talibi – i biri i xhaxhait të tij (njëkohësisht dhëndri i tij), i cili ishte prej njerëzve më të afërt të Pejgamberit ﷺ – natën, teksa ata të dy ishin duke fjetur. Pejgamberi ﷺ i zgjoi ata për namaz duke iu thënë: “*Faluni!*” Në atë rast Ali ibn Ebu Talibi tha: “O i Dërguari i Allahut, shpirtrat tanë janë në dorën e Allahut. Nëse dëshiron të na zgjojë, na zgjon.”

Si u soll i Dërguari i Allahut ﷺ në ato çaste? ... E shqetësoi kjo përgjigje e tij, e vuri në siklet. Andaj, duke e goditur kofshën e tij me dorë recitoi (ajetin): **“Por njeriu kundërshton më shumë se çdo kush tjetër.”**¹ Si shenjë e mospëlqimit të përgjigjes që ia dha Ali ibn Ebu Talibi. Ç’është e vërteta, ajo që më tërhoqi vëmendjen rreth kësaj është shpjegimi i Imam Taberiuut përkitazi me të: “Sikur namazi të mos kishte një pozitë kaq të lartë, i Dërguari i Allahut ﷺ s’do ta shqetësonte të bijën e tij mu në mesin e një nate të errët, dhe djalin e xhaxhait të tij, me të vetmin qëllim për të falur namaz. Mirëpo, ai ﷺ dëshironte që atyre dyve të mos u shkonte huq kjo gradë madhështore që mund ta fitonin nëpërmjet namazit të natës.” Në vijim, Taberiu solli si argument për sjelljen e Pejgamberit ﷺ me Fjalën e Allahut: **“Urdhëroje familjen tënde me namaz dhe në këtë bëhu këmbëngulës!”**², e që njëkohësisht është edhe urdhër për të Dërguarin e Allahut ﷺ, në këtë kontekst është përfshirë edhe i Dërguari i Allahut ﷺ: **“Urdhëroje familjen tënde me namaz dhe në këtë bëhu këmbëngulës!”**. Po ashtu, kur Allahu i Lartësuar e përmendi pejgamberin e Tij Ismailin, tha: **“ai e urdhëronte familjen e tij me namaz.”**³

Kjo është një këshillë që na përfshin të gjithë ne. Urdhri për ta falur namazin nuk mbaron te vetja jonë, por kalon edhe te të gjithë ata që jetojnë përreth nesh, të cilët e kemi obligim t’i thërrasim në namaz. Sikur që e urdhërojmë veten tonë për të, njëjtë i urdhërojmë

¹ Surja el Kehf, ajeti 54.

² Surja Taha, ajeti 132.

³ Surja Merjem, ajeti 55.

edhe ata që i kemi përreth. Kur jemi këtu, prej fenomeneve aktuale shqetësuese në shoqërinë tonë është se kemi filluar të na vijë turp të bëjmë një gjë të tillë.

Po më tregonte njëherë një shok imi, teksa po tregonte për shqetësimin e mosfaljes së namazit nga disa kolegë të tij, në mënyrë sarkastike thoshte: “Jemi bërë sikur të ishim amerikanë: çdonjëri shikon punën e vet, falu ti për vete, unë kam punën time.” Kishte për qëllim se është shpërndarë njëfarë lirie e tepruar. Por thoshte: “Në fillim gjeja forcë t’i thërrisja për t’u falur, ndërsa tash kanë ndryshuar gjërat.”

Shiko se në çfarë gjendje të kundërt kemi arritur tani: po që se dikush të ka hyrë në hak diçka që ka të bëjë me punët e kësaj bote, nuk do të lëshosh pe dhe do t’ia kërkoje me ngulm, kurse këtu kemi të bëjmë me diçka shumë më të madhe si namazi, kemi të bëjmë me një shtyllë të Islamit – paramendoje sikur kjo tendë në të cilën ndodhemi t’ia hiqnim njërën nga shtyllat mbajtëse, çfarë do të ndodhte?! Mbaroi puna e saj –. Për këtë arsye Pejgamberi ﷺ thoshte: “*Kreu i çështjes është Islami, kurse shtylla e saj është namazi.*” Pra, është shtylla e fesë dhe pas saj s’mbetet gjë tjetër. Për këtë arsye edhe Imam ibn Haxheri (*Allahu e mëshiroftë!*) thoshte: “Dijetarët, kur lexonin Fjalën e Allahut: **“Faleni namazin dhe mos u bëni prej idhujtarëve!”**¹ e konsideronin këtë kërcënimin më të madh që është shpallur në lidhje me namazin. Pse? ... Për shkak se sipas këtij ajeti, ai që nuk e fal namazin konsiderohet idhujtar. Pra, kjo është një

¹ Surja err Rrum, ajeti 31.

çështje në kulmin e rrezikshmërisë. Ebu Hasen Nedeviu kur e shkroi librin e tij, më duket se ka qenë libri “Katër shtyllat”, teksa ishte duke folur për këtë pozitën madhështore të namazit, e kishte sjellë si argument këtë ajet: **“Faleni namazin dhe mos u bëni prej idhujtarëve!”**¹ Pra, është çështje e rrezikshme po qe se e mendojmë më thellë. Madje, edhe kur jemi te xhihadi, kur Allahu i Lartësuar urdhëroi për xhihad, tha: **“Nëse pendohen, e falin namazin dhe e japin zeqatin,”** e në vijim tha: **“... atëherë janë vëllezërit tuaj në fe.”**² Gjegjësisht, vëllazërinë fetare e ndërlidhi kryekëput me faljen e namazit e po ashtu luftën ndaj tyre e lidhi me faljen e namazit. Pra, të gjitha këto çështje aludojnë në madhështinë dhe pozitën e lartë që ka namazi.

Po ashtu, prej çështjeve që sa herë që i diskutojmë, me lejen e Allahut, i shkundin ndjenjat tona përkitazi me namazin, është edhe ajo që Allahu e ka përmendur në suren Kijame; gjegjësisht, pasi që Allahu përmend skenat e Ditës së Gjykimit, ringjalljen e njerëzve nga varrezat, pasi që Allahu thotë: **“E kur kofsha t’i puqet për kofshe. Atë ditë vetëm te Zoti yt shkohet;”**³ Allahu tha: **“Kurse ai, as nuk besoi e as nuk fali namaz.”**⁴ Pra, prej gjërave që e bënë obligim dënimin, të parën që Allahu e veçoi është namazi. Përse? ... Se Allahu i Lartësuar e do fort namazin. Po të ishte se Allahu nuk e do namazin, nuk do të na urdhëronte Kurani dhe Suneti me të gjitha

¹ Surja err Rrum, ajeti 31.

² Surja et Teube, ajeti 11.

³ Surja el Kijame, ajeti 29-30.

⁴ Surja el Kijame, ajeti 31.

këto argumente, secila prej tyre sikur kërkon nga ne që namazin ta konsiderojmë boshtin kryesor të jetës sonë.

Madje, ka gjëra që sheriat i konkretisht i ka ligjësuar duke u bazuar në kohët e disa namazeve, bie fjala, hyrja e fëmijëve në dhomat e të rriturve, për të cilën gjë Allahu vuri kohë të caktuara, tha: **“... para namazit të sabahut dhe kur i zhvishni rrobat tuaja në mesditë, si dhe pas namazit të jacisë.”**¹ Pra, ka vënë kohë të caktuara për këtë. Pastaj Pejgamberi ﷺ ka thënë: *“Umeti im do të jetë i bekuar në pjesën e hershme të ditës.”* Pra, ka preferuar që puna të fillojë pas namazit (të sabahut).

Së këndejmi, mendoj se nuk do të gaboja nëse do të thosha se namazi (lënia e tij) nuk krahasohet me mëkatet e tjera si: instrumentet muzikore, rruajtja e mjekrës, lëshimi i pantallonave zvarrë, ndonëse të gjitha këto çështje janë të urryera në sheriat, mirëpo namazi është më madhështor se të gjitha këto. Namazi të çon drejtpërdrejt në mosbesim (kufër) dhe mjafton kjo; të nxjerr nga rrethi i Islamit.

Pastaj hadithi që transmetohet në Sahihun e Buhariut se Pejgamberi ﷺ shkoi te Bilali dhe i tha: *“O Bilal, më trego cila është ajo vepër që ke punuar në Islam e me të cilën më së shumti shpreson (se do të shpërblehesh për të), sepse i kam dëgjuar trokëllimat e nallaneve të tua para meje në Xhenet.”* Ai tha: Nuk kam ndonjë vepër që më bën të shpresoj më shumë përveçse çdoherë kur kam marrë abdes, qoftë ditën, qoftë natën, jam falur aq sa sa më është bërë risk. Pra, edhe

¹ Surja en Nur, ajeti 58.

këtu, vini re dashurinë e Allahut për namazin. Madje, provo dhe praktikojë këtë vepër; betohem në Allahun se do të gjesh një zgjerim gjoksi (prehje) të mahnitshme. Zbatoje në jetën tënde! Sa herë që merr abdes, përveç nëse është koha e ndalimit të faljes: respektivisht koha prej kur dielli fillon të lindë e deri të duket disku i plotë, pastaj prej kohës kur dielli është në zenit e derisa të anojë pakëz, si dhe prej kohës pas ikindisë e derisa dielli të perëndojë plotësisht, pra këto janë tri kohët kur ndalohet falja (e namazeve vullnetare). Përndryshe, në kohët e tjera, sa herë që të futesh në banjë – me nder qofsh! – dhe të marrësh abdes, fali dy rekate (vullnetare) me këtë abdes. Lute Allahun të ta lehtësojë një gjë të tillë dhe betohem në Allahun se do të gjesh aso prehje dhe zgjerim të gjoksit saqë, pas njëfarë kohe, s’do të mundesh ta braktisësh këtë vepër. Ditën e parë do të të duket e rëndë si një bjeshkë, ditën e dytë si gjysma e një bjeshke, kurse të tretën ditë s’do të të duket më fare si bjeshkë saqë në ditën e katërt do të të bëhet ushqim që s’mund ta braktisësh. Pra, sa herë që të marrësh abdes do të falesh.

Njëri nga hoxhallarët e njohur po më tregonte për një person të njohur, i cili ka bërë punë shumë të vyeshme në fushën e thirrjes islame (*davetit*), i cili njihet për bamirësinë, fetarinë, devotshmërinë dhe heshtje të theksuar; thoshte për të: Sa herë që uleshim në ndonjë vend, ai na humbiste disi nga sytë, dhe kur ktheheshim për të parë se ku është, e shihnim se po i falte dy reqate namaz.

Për fund, dua t'ju bëj një pyetje, pasi që edhe koha iu afrua mbarimit: Cila vepër është më e rëndësishme: namazi në kohën e vet apo agjërimi në kohën e vet? ... Mendoni, mos u ngutni!

Për shembull, një person është agjërueshëm dhe lodhet shumë, siç pati ndodhur njëherë një rast në Medinë, një djalë i ri ishte agjërueshëm dhe vendosi ta prishë agjërimin dhe të agjërojë një ditë tjetër, ndërsa një tjetër po e zëmë se një person vjen nga puna shumë i lodhur në kohën e ikindisë dhe fle pa u falur derisa të perëndojë dielli. Cila prej këtyre të dyjave është më e rrezikshme? ... Ose, po e zëmë se angazhohet me telefon ose me diçka dhe mbetet në atë gjendje derisa të kalojë koha e namazit; cila është më e rrezikshme? ... Pa dyshim, ai që e ka humbur namazin. Shumë prej muslimanëve e ngrenë më shumë çështjen e agjërimin, pasi që agjërimi ka pozitë të veçantë te muslimanët, falënderimi i qoftë Allahut për këtë!, mirëpo besomëni se lënia e namazit është më e rrezikshme. Vini re, nëse dikush është i sëmurë, a i lejohet ta shtyjë agjërimin për më vonë apo jo? ... I lejohet, pra. Mirë! Por namazin, a i lejohet ta shtyjë për më vonë? ... Jo. Shihe, pra. Je i sëmurë, ke të drejtë ta shtysh për një kohë tjetër agjërimin, mirëpo namazin, edhe në qofsh i sëmurë, nuk të lejohet ta shtysh për më vonë, përkundrazi, duhet të falesh në çfarëdo gjendje që të kesh mundësi, saqë edhe nëse nuk ke mundësi të marrësh abdes, merr tejemum. Ose s'po gjen dot rroba (derisa të kalojë koha), falesh ashtu i zhveshur. Madje, nëse dikush të thotë se uji vjen më vonë, prapë nuk të lejohet ta shtysh, duhet të falesh para se të kalojë koha. Pse? ... Ngase Allahu i Lartësuar ka

thënë: **“Namazi është detyrë e obligueshme për besimtarë në kohë të përcaktuar.”**¹ Kushti më i rëndësishëm i namazit është koha e përcaktuar. Pastaj udhëtarit, a i lejohet ta prishë agjërimin? ... Po. Mirë, ... a i lejohet që namazin e natës ta shtyjë për ditën, ose namazin e ditës ta shtyjë për natën? ... Jo.

Mirë. Më lejoni të kaloj edhe në pjesën e fundit të temës për disa minuta. Pra, është e udhës të bëjmë një gërshetim midis mjeteve të cilat na ndihmojnë në faljen e namazit dhe shembujve pozitivë konkretë të cilët u përmendën nga të pranishmit sonte. Të sjellim edhe ndonjë shembull tjetër pozitiv.

Njëri nga të pranishmit thotë: “Ka edhe shumë shembuj të kundërt me këto që i përmende deri tani, hoxhë. Bie fjala, në disa banka komerciale, sapo të hyjë koha e namazit, menjëherë i shtrojnë sexhadet e tyre për namaz. Vërtet kjo pamje ta qetëson zemrën. Pastaj sheh pamje të tjera të djemve të rinj që, posa të hyjë koha e namazit, braktisin fushën e lojës dhe lidhen në namaz. Vërtet këto janë pamje të bukura. Po ashtu, dyqanet anembanë, posa të hyjë koha e namazit, mbyllin portat dhe lidhen në namaz.” Bukur, shumë bukur!

Mesazhi i fundit me të cilin dëshiroj ta përmbyll këtë ligjëratë është: Dua ta këshilloj edhe njëherë veten time dhe ju me dy ajetet e Allahut që i përmendëm më herët: **“Urdhëroje familjen tënde me namaz dhe në këtë bëhu këmbëngulës!”**², dhe Fjalën e të Lartësuarit

¹ Surja en Nisa, ajeti 103.

² Surja Taha, ajeti 132.

për pejgamberin Ismail ﷺ: **“ai e urdhëronte familjen e tij me namaz.”**¹ E them me plot bindje se jeta jonë duhet të ndryshojë përkritazi me namazin, gjegjësisht, namazi duhet të jetë boshti i jetës sonë. Po qe se do të këshilloja për ndonjë libër për ta lexuar (në lidhje me këtë temë), do t’i propozoja këta dy libra – kuptohet pas Kuranit Fisnik –: I pari është një libër shumë i rëndësishëm, libri i Muhamed ibn Nasër Merveziut, prej dijetarëve më të shquar të selefit (gjeneratave të para), libër që e kanë lëvdur shumë dijetarët, gjë që e ka transmetuar edhe Dhehebiu në librin “Sijeru Alami en nubela”; një libër që, po ta shikonim vetëm titullin e tij, është vërtet një gjenialitet. Titulli i librit është: “Madhërimi i pozitës së namazit”. Libri është botuar në dy vëllime (në gjuhën amtare), pastaj është recensuar dhe plotësuar si punim shkencor. Është një libër shumë i bukur të cilin jua propozoj ta keni.

Betohem në Allahun se aty ka sjellë ajete, transmetime dhe hadithe, – meqë autori ishte vetë dijetar i madh i hadithit – sa s’bën më mirë. Pra, libri quhet “Tadhim kadru es salat” (Madhërimi i pozitës së namazit), i autorit Muhamed ibn Nasër Merveziu, i cili vdiq në vitin 294 h. (sipas kalendarit hënor).

E libri i dytë të cilin jua propozoj është një libër bashkëkohor; derisa i kaluari ishte libër klasik, ky është bashkëkohor. Titulli i tij është “Kandilët e namazit – Meditime rreth gradëve të bukurisë.” Autori i këtij libri është Ferid Ensariu, një autor maroken që ka mbushur këtë libër me meditime rreth madhësisë së namazit dhe

¹ Surja Merjem, ajeti 55.

kuptimeve madhështore brenda tij. Në fakt, ky është një libër i vogël, jo i madh. Rreth njëqind faqe. Ka vdekur vonë, nuk ka shumë kohë që ka vdekur. Mendoj se këta dy libra janë shumë të rëndësishëm për ngulitjen në shpirtin e njeriut të kuptimeve që përmban namazi.

E lus Allahu e Lartësuar që të na bëjë prej atyre që e mbajnë fort namazin, ne dhe pasardhësit tanë! Allahu e di më së miri! Paqja dhe mëshira e Allahut qofshin mbi Muhamedin, shokët dhe familjen e tij!

Biografia e autorit

Biografia e autorit

Ibrahim Sekrani është i biri i Omer ibn Ibrahim Sekranit. Ai rrjedh nga një familje e njohur e fisit Temim. Ka lindur më, 04.04.1976. Studimet fillimisht i nisi në Fakultetin për Studimin e Karburanteve dhe Pasurive Nëntokësore, në Universitetin “Melik Fehd”. Pasi e përfundoi vitin e parë në këtë fakultet, e la për t’u transferuar në Fakultetin e Sheriatit në Universitetin Islamik “Imam Muhamed ibn Sud” në Riad, ku edhe i përfundoi studimet bachelor. Ndërsa nivelin akademik master e arriti në degën e Politikave Fetare në Institutin e Lartë Juridik, pjesë e Universitetit Islamik “Imam Muhamed ibn Sud” në Riad. Pas kësaj, e arrin edhe një master tjetër në Britani, në Drejtësinë Ekonomike, pjesë e Juridikut, në Universitetin “Essex” në qytetin Colchester.

Ibrahim Sekrani në viti 2007 e kishte paraqitjen e tij të parë publike, përmes një shkrese me titull: “Synimet nga e folmja e të ‘qytetëruarve’”. Në këtë shkrim ai i bëri të qarta pikëpamjet e tij, si një njeri i cili pason Islamin e pastër burimor. Ky shkrim bëri bujë të madhe duke nxitur reagime të ashpra të atyre që përkrahin ideologjinë iluministe.

Në botën arabe njihet si një opinionist dhe analist i cili provokon një këndvështrim tjetër nga analiza shabllon për kulturën

perëndimore. Gjithashtu, përmes librave dhe shkrimeve të tij, ai trajton thelbin e çështjeve përmes trajtimit të tyre nëpërmjet Kuranit.

Është autor i disa librave, por deri në momentin që po flasim, të përkthyer në shqip janë: “Shtegu drejt Kuranit”, “Prehje kuranore”, “Shtigje të diturisë dhe besimit” dhe “Ramazani - cila është poenta?”.

Përmbajtja

<i>Porositja e fundit.....</i>	<i>7</i>
Biografia e autorit.....	45
Përmbajtja.....	47

POROSIA E FUNDIT

IBRAHIM SEKRAN